

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA RAWA p. POLSCE

(Skarga nr 38804/97)

WYROK

STRASBOURG

14 stycznia 2003 r.

Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez artykuł 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten podlega korekcie wydawniczej.

W sprawie Rawa p. Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja) zasiadając jako Izba składająca się z:

Pan Nicolas BRATZA, *Przewodniczący*,
Pan M. PELLONPÄÄ,
Pan A. PASTOR RIDRUEJO,
Pani V. STRÁŽNICKÁ,
Pan R. MARUSTE,
Pan S. PAVLOVSKI,
Pan. L. GARLICKI, *sędziowie*,
oraz Pani F. ELEN-PASSOS, Zastępca Kanclerza,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 10 grudnia 2002 r.,
Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 38804/97) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiej Komisji Praw Człowieka („Komisja”) na podstawie dawnego artykułu 25 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego, Pana Stanisława Rawę („skarżący”) w dniu 18 kwietnia 1997 r.

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego pełnomocnika, Pana Krzysztofa Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący zarzucał w szczególności, że postępowanie cywilne prowadzone w jego sprawie przekroczyło „rozsądny termin” w rozumieniu artykułu 6 § 1 Konwencji.

4. Skarga została przekazana Trybunałowi w dniu 1 listopada 1998 r., kiedy to wszedł w życie Protokół nr 11 do Konwencji (artykuł 5 § 2 Protokołu nr 11).

5. Skarga została przydzielona Czwartej Sekcji Trybunału (artykuł 52 § 1 Regulaminu Trybunału). Wewnątrz tej Sekcji Izbę, która miała zająć się sprawą (artykuł 27 § 1 Konwencji), ustanowiono zgodnie z artykułem 26 § 1 Regulaminu Trybunału.

6. Dnia 1 listopada 2001 r. Trybunał zmienił skład swych Sekcji (artykuł 25 § 1 Regulaminu), ale niniejsza sprawa pozostała w Izbie utworzonej w ramach dawnej Sekcji Czwartej.

7. Na podstawie decyzji z 4 czerwca 2002 r. Trybunał uznał skargę za częściowo dopuszczalną.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

8. Skarżący urodził się w 1930 roku i mieszka w Warszawie.

9. Skarżący, oficer zawodowy, przeszedł na wcześniejszą emeryturę w 1965 roku.

10. Dnia 13 czerwca 1994 r. skarżący wniósł powództwo cywilne przeciwko Ministerstwu Obrony Narodowej, twierdząc, że pozbawiony został odpowiedniego leczenia, do którego był uprawniony jako emerytowany oficer. Twierdził, że liczne błędy popełnione przez dentystów wojskowych i ich niekompetencja doprowadziły do nieodwracalnych uszkodzeń ciała oraz utraty zdrowia.

11. Dnia 21 lipca 1994 r., na zarządzenie Sądu Wojewódzkiego w Warszawie, skarżący sprecyzował swe powództwo. Dochodził uznania odpowiedzialności pozwanego, kwoty 1 złotówki jako odszkodowania oraz zwrotu kosztów postępowania. Dnia 3 sierpnia 1994 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie wydał decyzję stwierdzającą jego niewłaściwość i przekazał sprawę do Sądu Rejonowego w Warszawie.

12. Dnia 8 sierpnia 1994 r. skarżący rozszerzył powództwo i podniósł zarzut, że jego problemy z sercem spowodowane zostały przez pozwane ministerstwo. Dnia 5 września 1994 r. skarżący, na zarządzenie sądu, złożył oświadczenie o sytuacji finansowej i rodzinnej. Dnia 21 września 1994 r. sąd zwolnił skarżącego z kosztów sądowych.

13. W dniach 22 września, 12 i 27 października 1994 r. skarżący zgłosił swe dalsze zastrzeżenia co do pracy i postępowania dentystów. Dnia 5 grudnia 1994 r. Ministerstwo Obrony Narodowej przesłało kopie pozwu skarżącego do Centralnego Szpitala Klinicznego Warszawskiej Akademii Medycznej oraz do sądu. Ministerstwo oświadczyło również, że szpital uprawniony był do reprezentowania Skarbu Państwa w tej sprawie. Dnia 20 grudnia 1994 r. pełnomocnik pozwanego złożył w sądzie odpowiedź na pozew skarżącego oraz wnioski o wezwanie trzech dentystów jako świadków.

14. Skarżący złożył kolejne pisma procesowe 21 listopada, 27 grudnia 1994 r. oraz 21 lutego 1995 r. Rozprawa wyznaczona na 28 lutego musiała być odroczona ze względu na chorobę sędziego sprawozdawcy. Dalsze pisma procesowe skarżący wniósł do sądu 21 marca, 11 i 24 kwietnia, 7 i 31 maja, 16 i 30 czerwca, 20 lipca oraz 1, 7 i 21 sierpnia 1995 r. Dnia 28 sierpnia 1995 r. odbyła się rozprawa. Sąd przesłuchał skarżącego i jednego świadka. Następnie skarżący złożył pisma procesowe 21 września, 9 i 23 października 1995 r.

15. Druga rozprawa odbyła się dnia 30 października 1995 r. Sąd przesłuchał jednego świadka, dentystę, który leczył skarżącego w poliklinice pozwanego ministerstwa. Inny świadek, który był wezwany na ten dzień, nie stawił się. Sąd w związku z tym odroczył rozprawę.

16. Skarżący złożył swe pisma procesowe 24 listopada i 19 grudnia 1995 r. Kolejną rozprawę wyznaczono na 21 grudnia 1995 r. Musiała ona zostać odroczona, gdyż pełnomocnik pozwanego i świadek nie stawili się na wezwanie sądu. Skarżący został poinformowany przez sędziego, że następna rozprawa odbędzie się 15 lutego 1996 r., o godzinie 9.15.

17. Dnia 15 lutego 1996 r. skarżący stawił się w sądzie godzinę po rozpoczęciu rozprawy. Złożył do Prezesa Sądu Rejonowego w Warszawie skargę na to, że nie został właściwie poinformowany o terminie, na który wyznaczono rozprawę. Poskarżył się także na to, że po tym jak czekał przez wiele lat na proces, pozbawiono go możliwości zadania świadkom pytań oraz nie pozwolono mu przejrzeć protokołu rozprawy. Prezes Sądu Rejonowego był zdania, że skarga skarżącego jest nieuzasadniona, wyjaśnił on, iż sam skarżący ponosi winę za to, że przybył na rozprawę spóźniony.

18. Tego samego dnia sąd zdecydował o wyznaczeniu profesora J.P. na biegłego. Skarżący złożył kolejne pisma procesowe 1 stycznia, 12 i 19 lutego, 10 i 22 kwietnia 1996 r. W maju 1996 r. do sądu dotarła opinia biegłego. Skarżący złożył pisma procesowe i wnioski dotyczące, *inter alia*, opinii biegłego dnia 15 maja, 19 i 26 lipca, 6, 19, 20 i 26 sierpnia 1996 r. Dnia 10 września 1996 r. pełnomocnik pozwanego przedstawił stanowisko strony pozwanej odnośnie opinii biegłego.

19. Skarżący złożył nowe pisma procesowe i różne wnioski 19 września, 11 grudnia 1996 r., 11 lutego, 4, 10, 12 i 24 marca, 7, 17 i 21 kwietnia, 12 maja, 18 i 20 sierpnia 1997 r. Dnia 21 sierpnia 1997 r. skarżący wniósł dwa zestawy pytań do biegłego, razem pięćdziesiąt pytań. Dalsze pisma procesowe złożył 4 listopada 1997 r. oraz 2 i 16 lutego 1998 r.

20. W 1996 i 1997 r. rozprawy wyznaczone zostały przez Sąd Rejonowy w Warszawie na następujące terminy: 23 września 1996 r., 12 listopada 1996 r., 17 grudnia 1996 r., 14 stycznia 1997 r., 7 marca 1997 r., 17 czerwca 1997 r. oraz na dwa inne nieokreślone terminy. Dnia 21 sierpnia 1997 r. Sąd Rejonowy w Warszawie stwierdził swą niewłaściwość do prowadzenia sprawy i sprawa została w następstwie przekazana do Sądu Wojewódzkiego

w Warszawie. Ze względu na to, że za każdym razem biegły sądowy, profesor J.P., nie stawiał się na rozprawy, były one odraczane.

21. Dnia 18 lutego 1998 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wysłał listy do J.P. na dwa adresy – do szpitala i na jego adres domowy – w celu ustalenia daty rozprawy. Pracownik sekretariatu sądu zadzwonił także do szpitala, by poinformować biegłego o potrzebie dalszych postępów w postępowaniu oraz by powtórzyć, iż konieczne jest wyznaczenie daty rozprawy tak, by mógł on w końcu stawić się w sądzie. Biegły powiadomił sąd, że będzie mógł być obecny w dniach 8, 9 i 14 lipca 1998 r., o godzinie 9.

22. Dnia 3, 12, 18, 30 marca, 20 kwietnia oraz 29 czerwca 1998 r. skarżący złożył w Sądzie Okręgowym swe kolejne pisma procesowe. W liście z dnia 31 marca 1998 r., w odpowiedzi na wcześniejszą skargę skarżącego do Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 19 lutego 1998 r. na brak postępów w sprawie, Prezes Sądu Okręgowego w Warszawie przyznał, że postępowanie było zbyt powolne, ale w jego opinii nie można o to było winić sądu, gdyż przewlekłość była spowodowana głównie przez uporczywe nie stawianie się biegłego J.P. na rozprawy.

23. W czasie rozprawy, która odbyła się 14 lipca 1998 r., sąd przeprowadził dowód z ustnej opinii biegłego J.P. Dnia 15 lipca 1998 r. skarżący wniósł do sądu listę swych dalszych roszczeń. Dnia 17 lipca 1998 r. na posiedzeniu zamkniętym sąd zdecydował, że dodatkowe opinie biegłych powinny zostać przygotowane w terminie 30 dni. Następnie sąd podjął kilka prób wyznaczenia biegłych, ale odmawiali oni z różnych powodów przygotowania opinii. Odmowy biegłych wpłynęły do sądu w dniach 31 sierpnia, 20 października, 3 i 28 grudnia 1998 r. Dnia 31 lipca 1998 r. Sąd Okręgowy w Warszawie odpowiedział na pytanie skarżącego z dnia 27 lipca 1998 r., dotyczące decyzji z dnia 17 lipca 1998 r. o dopuszczeniu dodatkowych dowodów.

24. Skarżący złożył w sądzie nowe pisma procesowe 24 września, 29 października 1998 r., 15 stycznia i 19 lutego 1999 r. Dnia 5 marca 1999 r. sąd przesłał skarżącemu listę biegłych pracujących w innych miastach i zapytał go czy zgodzi się na wizytę u jednego z nich na koszt własny. Dnia 11 marca 1999 r. skarżący poinformował sąd, że wybrał biegłego A.K.S., zamieszkałą w Krakowie. Skarżący złożył nowe pisma procesowe 12, 13 maja i 8 czerwca 1999 r.

25. Dnia 9 czerwca 1999 r. sąd zwrócił się do A.K.S. o wydanie opinii. Dnia 30 czerwca 1999 r. opinia przygotowana przez profesor A.K.S. przesłana została do sądu. Dnia 31 czerwca 1999 r. biegła wyjaśniła, że nie mogła wcześniej ukończyć opinii ze względu na poważne problemy rodzinne. Poinformowała również sąd, iż wezwała skarżącego na 22 czerwca 1999 r., na godzinę 10. Nie zgłosił się on na badanie i odpowiedział, że może to zrobić tylko po południu. Następnie skarżący przygotował listę pytań skierowanych do biegłego i złożył ją w sądzie. Dnia

18 sierpnia, 2 i 27 września 1999 r., 6 i 28 kwietnia 2000 r. skarżący wniósł do sądu swe kolejne pisma procesowe.

26. Dnia 11 maja 2000 r. pełnomocnik pozwanego złożył stanowisko co do meritum sprawy oraz poinformował sąd, że Ministerstwo Obrony Narodowej powinno być wezwane jako strona w postępowaniu.

27. Dnia 17 maja 2000 r. Prezes Sądu Okręgowego w Warszawie, w odpowiedzi na list skarżącego z dnia 30 marca 2000 r. skierowany do Ministra Sprawiedliwości, poinformował go ponownie o tym, że trudności w przeprowadzeniu dowodów, jak również inne okoliczności niezależne od sądu, przyczyniły się do przewlekłości postępowania. Prawdą było, iż żadna rozprawa nie odbyła się od 30 czerwca 1999 r., ale wynikało to z faktu, że sprawą o pierwszorzędym znaczeniu dla sądu było ustalenie, która instytucja przejęła zobowiązania Centralnego Szpitala Klinicznego Warszawskiej Akademii Medycznej po reformie publicznego systemu usług medycznych, która zaczęła obowiązywać od 1 stycznia 1999 r.

28. Skarżący odpierał te argumenty w dwóch skargach, które napisał do Ministra Sprawiedliwości 22 i 25 maja 2000 r. Skarżył się on między innymi na to, że biegły nie zdołał zająć stanowiska odnośnie wielu postawionych przez niego pytań.

29. Dnia 22 maja 2000 r. sąd wezwał Ministerstwo Obrony Narodowej jako stronę postępowania i tego samego dnia poinformował o tym szpital. Dnia 13 czerwca 2000 r. Ministerstwo Sprawiedliwości poinformowało skarżącego, że Prezes Sądu Okręgowego w Warszawie w swoim piśmie z dnia 17 maja 2000 r. przedstawił przekonujące powody, dla których doszło do przedłużenia się postępowania, ale sprawa objęta zostanie jego nadzorem administracyjnym w celu przyspieszenia postępowania.

30. Dnia 3 lipca 2000 r. skarżący przesłał do rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie list, w którym kwestionował opinię biegłego z dnia 30 czerwca 1999 r. Dnia 3 października 2000 r. uniwersytet poinformował sąd, że biegły A.K.S. zmarła 23 września 2000 r.

31. Dnia 14 września 2000 r. skarżący wysłał skargę do Ministerstwa Sprawiedliwości, stwierdzając, że nie jest usatysfakcjonowany wymijającymi wyjaśnieniami, jakie otrzymał odnośnie przewlekłości postępowania.

32. Dnia 5 października 2000 r. pozwany złożył odpowiedź na pozew skarżącego. Dnia 9 października 2000 r. uniwersytet odpowiedział na list skarżącego z dnia 3 lipca 2000 r. i poinformował go, że profesor A.K.S. była biegłym wyznaczonym w sprawie i uniwersytet nie może ingerować w przygotowaną przez nią opinię. Dnia 25 września 2000 r. pełnomocnik pozwanego ministerstwa wniósł odpowiedź na pozew.

33. Dnia 18 października 2000 r. sąd przeprowadził rozprawę. Skarżący zakwestionował opinię przygotowaną przez A.K.S. Dnia 27 października 2000 r. sąd poinformował Wojewodę Mazowieckiego, że zostanie wezwany jako współpozwany w sprawie.

34. Dnia 13 listopada 2000 r. skarżący został poinformowany przez Departament Skarg Ministerstwa, że Sąd Okręgowy w Warszawie powiadomiony został o śmierci biegłego i że wyznaczony został nowy biegły. Postępowanie zostanie podjęte jak tylko odpowiednia opinia biegłego zostanie przygotowana.

35. Dnia 28 listopada 2000 r. sąd zarządził przygotowanie nowej opinii biegłego. Dnia 30 listopada 2000 r. pełnomocnik Wojewody Mazowieckiego oświadczył, że to Minister Obrony Narodowej powinien zostać wezwany jako pozwany w sprawie. Dnia 4, 22 i 27 grudnia 2000 r. skarżący wniósł swoje dalsze pisma procesowe. Dnia 11 grudnia 2000 r. sąd otrzymał list od biegłego M.Z., w którym biegły odmówił przygotowania opinii ze względu na nadmiar pracy. Dnia 14 grudnia 2000 r. biegły odmówił na ponowne wezwanie sądu.

36. Skarżący wniósł swoje nowe pisma procesowe 23 i 30 stycznia, 12 lutego, 16 i 21 marca oraz 11 kwietnia 2001 r. Dnia 24 kwietnia 2001 r. sąd zlecił przygotowanie opinii biegłemu J.P. Dnia 30 maja 2001 r. biegły odmówił. Sąd zlecił Instytutowi Dentystycznemu Warszawskiej Akademii Medycznej wyznaczenie biegłego, który przygotuje opinię. Biegły z instytutu również odmówił przygotowania opinii i stwierdził, że pierwsza opinia opracowana przez biegłego J.P. była profesjonalna i rozstrzygająca. Skarżący złożył w sądzie dalsze pisma procesowe 13 września, 2, 8 i 24 października 2001 r.

37. Dnia 1 października 2001 r. Ministerstwo Sprawiedliwości odpowiedziało na listy skarżącego i poinformowało go, że przewlekłość postępowania w jego sprawie spowodowana była trudnościami w uzyskaniu opinii biegłego. Odpowiadając na kolejną skargę skarżącego, Ministerstwo poinformowało go, że niezawisły sąd rozpatruje sprawę i Ministerstwo nie może podejmować żadnych środków, by ingerować w przebieg postępowania. Dnia 26 listopada 2001 r. skarżący wniósł do sądu kolejne pisma procesowe.

38. Rozprawa odbyła się 13 grudnia 2001 r. Dnia 19 grudnia 2001 r. sąd wydał wyrok i oddalił pozew skarżącego. Dnia 20 grudnia 2001 r. skarżący wniósł o doręczenie mu pisemnego uzasadnienia wyroku. Uzasadnienie doręczono mu w nieokreślonym bliżej terminie i w czerwcu 2002 r. wniósł on apelację od wyroku wydanego w pierwszej instancji.

39. Postępowanie jest w toku.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

40. Artykuł 287 Kodeksu Postępowania Cywilnego stanowi, że sąd skarże na grzywnę biegłego, który bez usprawiedliwienia, konsekwentnie nie wypełnia swojego obowiązku złożenia w sądzie opinii lub składa taką opinię z opóźnieniem.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

41. Skarżący skarżył się na przewlekłość postępowania cywilnego, na podstawie artykułu 6 § 1 Konwencji, który w omawianym zakresie brzmi następująco:

„Przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ..., każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd...”

A. Argumentacja stron

42. Rząd argumentował, że sprawa była złożona, gdyż sąd musiał uzyskać liczne opinie medyczne biegłych w celu ustalenia, czy skarżącemu zapewniono odpowiednie leczenie. Złożoność sprawy wynikała także z faktu, że pojawiły się trudności w ustaleniu jednostki państwowej, która, w następstwie rozległych reform sektora publicznej ochrony zdrowia w Polsce, powinna przejąć zobowiązania poprzedniego pozwanego.

43. Odnośnie postępowania skarżącego, Rząd utrzymywał, iż przyczynił się on do przedłużania postępowania. Rząd odwołał się do następujących faktów: skarżący początkowo nie określił wysokości swych roszczeń; następnie rozszerzył powództwo; zwrócił się do sądu o przedstawienie biegłemu pięćdziesięciu pytań; oraz odmówił stawienia się na badanie wyznaczone przez biegłego A.K.S w zaproponowanym przez nią terminie. Rząd dalej podkreślił, że skarżący złożył listę kolejnych trzydziestu pytań do biegłego po tym, jak przesłała ona swą opinię do sądu; zakwestionował on wnioski tejże opinii i wniósł od sądu liczne pisma procesowe, które nie miały związku ze sprawą.

44. Rząd argumentował wreszcie, że władze sądowe wykazały należyta staranność przy prowadzeniu sprawy. Sądy poczyniły liczne, aczkolwiek nieudane, próby przyspieszenia postępowania próbując wezwać biegłych, wyznaczając daty rozpraw w regularnych odstępach i ustalając pozwaną jednostkę państwową. Rząd przyznał, że postępowanie biegłych przyczyniło się do długości trwania postępowania.

45. Skarżący nie zgodził się z argumentami Rządu i powtórzył, że postępowanie w jego sprawie trwało zbyt długo.

B. Ocena Trybunału

1. Okres podlegający rozpatrzeniu

46. Trybunał zauważa, że postępowanie wszczęte zostało dnia 13 czerwca 1994 r. i obecnie toczy się ono przed sądem drugiej instancji. Okres podlegający rozpatrzeniu wynosi zatem ponad osiem lat.

2. *Rozsądna długość postępowania*

47. Trybunał przypomina, że rozsądna długość postępowania powinna być ustalona poprzez odniesienie do szczególnych okoliczności sprawy, jak również mając na względzie kryteria ustalone w orzecznictwie Trybunału, w szczególności zawłości sprawy, postępowania skarżącego oraz właściwych władz (zob. w szczególności wyrok *Styranowski p. Polsce*, z dnia 30 października 1998 r., *Reports* 1998-VIII, § 46; *Zawadzki p. Polsce*, nr 34158/96, 20.12.2001, § 69).

48. Odnośnie złożoności sprawy, Trybunał nie ma wątpliwości, że rozpatrzenie pozwu skarżącego wymagało przeprowadzenia dowodów medycznych. Pomimo tego, badana przez sądy krajowe kwestia domniemanej niekompetencji dentystów wojskowych, jak również sprawa domniemanego uszczerbku zdrowia skarżącego nie wydają się być tak zawiłe, by usprawiedliwić same przez się okres trwania postępowania. Ponadto, jeśli chodzi o trudności w zidentyfikowaniu jednostki Państwa, która powinna stać się nowym pozwanym w sprawie, które to trudności pojawiły się na początku 1999 roku, Trybunał zauważa, że do tego czasu postępowanie trwało już przed sądami krajowymi przez cztery i pół roku. W świetle całej długości postępowania, które pozostaje w toku od ponad ośmiu lat, trudności te nie mogą same przez się usprawiedliwić długości postępowania.

49. Odnośnie postępowania skarżącego, Trybunał zauważa, że wielokrotnie wnosił on do sądu pisma procesowe i dużą liczbę pytań do biegłych sądowych, wiele z nich wydaje się nie mieć żadnego związku ze sprawą. Należy także zauważyć, że skarżący zakwestionował opinię biegłego wniesioną 30 czerwca 1999 r. Podsumowując, Trybunał przyznaje, że skarżący z pewnością nie ułatwiał sądowi pierwszej instancji zadania rozstrzygnięcia jego pozwu, mnożąc wnoszone z własnej inicjatywy pisma procesowe. Jednakże, jakkolwiek skarżący mógł w pewnym stopniu przyczynić się do długości postępowania, nie może być on postrzegany jako przyczyniający się do długości w decydujący sposób.

50. Odnośnie postępowania władz, Trybunał zauważa, po pierwsze, że sprawa była w toku od czterech i pół roku w momencie, gdy reforma systemu opieki zdrowotnej, wprowadzona w styczniu 1999 roku, doprowadziła do poważnych trudności oraz wynikłej zwłoki w ustaleniu nowego pozwanego, który przejąłby zobowiązania poprzednika (zob. paragrafy 27, 29, 35 powyżej). Trybunał zauważa ponadto, że Ministerstwo Sprawiedliwości dwukrotnie przyznało, w pismach z dnia 13 czerwca 2000

r. i 1 października 2001 r. (zob. paragrafy 29 i 37), że postępowania trwało zbyt długo.

51. Trybunał zauważa, że istotna zwłoka w postępowaniu wynikała z braku wywiązywania się ze swych obowiązków przez biegłego, który został początkowo wyznaczony do opracowania opinii. W latach 1996 – 1998 biegły ten, Pan J.P., dziesięć razy nie zastosował się do wezwań na rozprawę. W rezultacie, wszystkie te rozprawy musiały być odroczone i nie było żadnego postępu w sprawie przez cały ten okres. Trybunał odnotowuje w tym kontekście, że Rząd przyznał, iż biegli znacząco przyczynili się do długości postępowania.

52. Trybunał zauważa ponadto, że zgodnie z obowiązującymi postanowieniami polskiego prawa, sąd uprawniony był do nałożenia grzywny na biegłych nie wykonujących obowiązku stawienia się na rozprawie, jednak zdecydował nie robić tego w niniejszej sprawie. Nie zostało także wykazane, by sąd podjął jakiekolwiek kroki w celu ustalenia przyczyn nieobecności biegłego lub ponaglał go do zastosowania się do wezwań i stawienia się na rozprawie. Trybunał uznaje, że brak przygotowania opinii przez biegłego zgodnie ze zleceniem sądu był jedną z głównych przyczyn przewlekłości postępowania. Ponadto, sąd usankcjonował opieszałość biegłego nie podejmując żadnych kroków w celu zdyscyplinowania go. Żadne wyjaśnienia w tym względzie nie zostały przedstawione przez Rząd.

53. Trybunał odnotowuje ponadto, że między sierpniem a grudniem 1998 r. czterech biegłych, do których sąd zwrócił się o przygotowanie dodatkowej opinii w sprawie skarżącego, odmówiło zrobienia tego. Później, profesor A.K.S. została poproszona o sporządzenie opinii i zrobiła to w krótkim czasie (paragrafy 23-24). Jednakże, po śmierci profesor A.K.S. we wrześniu 2000 r., trzech kolejnych biegłych odmówiło opracowania nowej opinii. To ponownie przedłużyło postępowanie. Trybunał podkreśla w tym względzie, że to ostatecznie Państwo odpowiedzialne jest za zapewnienie tego, by system uzyskiwania opinii specjalistów dla celów postępowań cywilnych funkcjonował efektywnie oraz, że pierwotna odpowiedzialność za przewlekłość wynikającą z opieszałości biegłych ciąży na Państwie (wyrok Capuano p. Włochom, z dnia 25 czerwca 1987 r., Seria A nr 119, s. 14, § 32).

54. Mając na względzie wszystkie przedstawione dowody, Trybunał uznaje, że „rozsądny termin” w rozumieniu artykułu 6 Konwencji został przekroczony. Dlatego też doszło do naruszenia artykułu 6 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

55. Zgodnie z artykułem 41 Konwencji:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

56. Skarżący domagał się 8.670.685 złotych za szkody materialne i niematerialne wynikłe z przewlekłości postępowania.

57. Rząd uznał roszczenia skarżącego za nadmierne. Podkreślił, że brak jest związku przyczynowego między faktami sprawy a szkodą, którą rzekomo poniósł skarżący. Rząd argumentował, że szkoda powinna zostać oceniona w świetle odpowiedniego orzecznictwa Trybunałów ustalonego w sprawach przeciwko Polsce.

58. Trybunał przyznaje, że skarżący poniósł szkodę o charakterze niematerialnym, wynikającą z długości trwania wszczętego przez niego postępowania. Orzekając na zasadzie słuszności i mając na względzie okoliczności sprawy, Trybunał przyznaje skarżącemu kwotę 4.000 EURO z tytułu szkód niematerialnych.

B. Koszty i wydatki

59. Skarżący nie domagał się zwrotu kosztów sądowych.

C. Odsetki z tytułu nie wypłacenia zadośćuczynienia

60. Trybunał uważa, że odsetki z tytułu nie wypłacenia zadośćuczynienia powinny być ustalone w oparciu o marginalną stopę kredytową Europejskiego Banku Centralnego, do której powinny być dodane trzy punkty procentowe (patrz *Christine Goodwin p. Wielkiej Brytanii*, nr 28957/95, 3 lipca 2002 r., § 124).

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE,

1. *Uznaje*, że nastąpiło naruszenie art. 6 § 1 Konwencji;

2. *Uznaje*, że

(a) pozwane Państwo ma wypłacić skarżącemu, w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, 4,000 EURO (cztery tysiące EURO) z tytułu szkód niematerialnych, które będą przeliczone na walutę narodową pozwanego

Państwa według kursu z dnia uprawomocnienia się wyroku, plus wszelkie podatki, które mogą być nałożone;

(b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty zwykłe odsetki będą płatne od tej sumy według marginalnej stopy kredytowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy procent;

3. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącego dotyczącego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie 14 stycznia 2003 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Françoise ELEN-PASSOS
Zastępca Kanclerza

Nicolas BRATZA
Przewodniczący